

Nr 518.

Av herr **Ohlin m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 131, angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten m. m.*

De allmänna riktlinjer liksom den teknik för en arbetslöshetsbekämpande politik, som utformades under 1930-talet med tyngdpunkten förlagd vid statliga och kommunala byggnads- och anläggningsarbeten av olika slag, behärskar till stor del ännu de beredskapsplaner för åtgärder i sysselsättningsskapande syfte, som finnes utarbetade och som i förekommande fall tillämpas. Att den arbetslöshetsbekämpande politikens teknik sålunda i väsentliga delar blivit orubbad även om inom utredningsväsendet, särskilt av den s. k. efterkrigsplaneringskommissionen, och att i den allmänna ekonomiska debatten såväl inom som utanför riksdagen nya och kompletterande synpunkter förts fram, har förmodligen sin förklaring i den i stort sett gynnsamma och tidtals mycket tillspetsade konjunktur, som varit rådande under efterkrigstiden och som gjort arbetslöshetens speciella och svårlösta problem mindre aktuellt. Det är å andra sidan av uppenbara skäl nödvändigt, att dessa frågor är föremål för löpande uppmärksamhet, så att den planering, som är en av de grundläggande förutsättningarna för en framgångsrik politik på detta område, jämkas efter den ekonomiska utvecklingens förändrade förutsättningar och göres så fullgod som möjligt.

Som ett led i planläggningen för sysselsättningsstimulerande åtgärder i vårt land ingår de s. k. allmänna beredskapsstaterna. I dessa uppföres anslag för de allmänna arbeten i sysselsättningsskapande syfte, som *Kungl. Maj:t* av riksdagen bemyndigas att utföra, om arbetsmarknadsläget så påfordrar. Beredskapsstaten har karaktären av en av riksdagen medgiven finansfullmakt, vars täckning får beslutas i efterhand. I den riksdagen nu förelagda propositionen nr 131 har *Kungl. Maj:t* anmält det medelsbehov, som uppstått genom att *Kungl. Maj:t* delvis tagit i anspråk riksdagens fullmakt att under budgetåret 1952/53 låta verkställa arbeten, som varit uppförda på den allmänna beredskapsstaten för budgetåret 1950/51. Med anledning av den nu framlagda propositionen, vars yrkanden vi icke finner anledning att motsätta oss, vill vi anföra följande delvis kompletterande synpunkter på den tekniska utformningen av den arbetslöshetsbekämpande politiken.

Det är en uppenbar fördel, om den sysselsättningsskapande politiken utformas så att den *normala* sysselsättningen kan i möjligaste mån hållas i gång, så att med andra ord behovet av s. k. beredskapsarbeten blir så litet som möjligt. En sådan politik är ej sällan ekonomiskt fördelaktigare, erbjuder självklara sysselsättningstekniska fördelar och — vilket är det icke minst viktiga — tar den

största möjliga hänsyn till de anställda. Den s. k. efterkrigsplaneringskommittén underströk starkt vikten av dessa synpunkter och utformade även vissa riktlinjer för en dylik politik. Synpunkterna, som efter vad som framkom i interpellationsdebatten om dessa frågor vid höstriksdagen 1952 tyvärr förefaller ha försummats av regeringen i den löpande planeringen av beredskapen i fråga om arbetslöshetspolitiken under efterkrigsåren, återkommer i direktiven för den utredning rörande utformningen av statliga stödåtgärder i syfte att stimulera avsättning, produktion och sysselsättning inom näringslivet som tillsattes av finansministern den 19 december 1952.

En veterligen hittills icke närmare utredd möjlighet att nå syftet att i möjligaste mån upprätthålla sysselsättningen inom mera naturliga arbetsområden än vad beredskapsarbetena erbjuder skulle ligga i produktion och avsättning av förnödenheter — och då särskilt kapitalvaror av olika slag — varav i hög grad otillfredsställda behov finnes inom s. k. underutvecklade länder. Produktion, för vilken svensk industri äger goda förutsättningar, skulle alltså stimuleras för att fylla behov, vars reella existens icke kan bestridas och vars tillfredsställande på något längre sikt skulle medverka till en — låt vara med hänsyn till behovens stora omfattning jämförelsevis ringa — världsekonomisk vinning. Som exempel på varugrupper, som här i första hand synes kunna komma i fråga, kan nämnas teknisk utrustning för bevattnings- och avdikningsföretag, för väg- och brobyggnader, för elektrifieringsföretag, järnvägsmateriel av olika slag, jordbruksmaskiner samt över huvud taget industriell maskinutrustning.

I direktiven för den i december 1952 tillsatta utredningen, i vilka olika möjligheter diskuteras att i ett mindre gynnsamt arbetsmarknadsläge upprätthålla den normala produktionen, bl. a. genom statliga beställningar, har inte den speciella kombination av sysselsättningsstimulerande åtgärder och bistånd åt tekniskt underutvecklade länder, som här ovan antytts, uppmärksamats. Närbesläktade tankegångar — om att genom statligt stöd till intensifierade marknadsundersökningar och genom ett system av krediter och kreditgarantier stimulera och främja svensk export — förekommer dock. Enligt vår mening bör det vara en angelägen uppgift att i tid utarbeta planer för en sysselsättningsstimulerande politik även av här antydda typ. I första hand finge en kartläggning ske dels över vilka avsättningsområden, som skulle kunna tänkas komma i fråga, dels över lämpliga svenska produkter. Finansieringsfrågan kan givetvis tänkas löst genom statliga anslag av sedan ett par år utgående slag eller svenska statliga krediter eller kreditgarantier. Statlig upplåning i sysselsättningsskapande syfte blir under alla omständigheter erforderlig under tider av allvarig arbetslöshet. Även möjligheterna till finansiering via något internationellt hjälp- och kreditorgan bör undersökas. Det kan i detta sammanhang erinras om att en ny kreditorganisation är under uppbyggnad inom Förenta Nationerna, vilken skall ha till uppgift att förmedla kredit till länder, vilka å ena sidan har ett stort behov av kapitalvaruutrustning av olika slag men som å andra sidan hittills haft svårt att

erhålla kredit genom Internationella banken, eftersom denna tillämpar en relativt strängt bankmässig kreditprövning.

Även om en självständig svensk aktion inte bör vara utesluten, är frågan av den karaktären att en viss internationell samordning är naturlig. De förberedelser, som vi här förordar, bör därför ske i kontakt med ifrågavarande internationella organ och våra nordiska grannländer. Avsikten skulle vara att vid lämplig tidpunkt uppnå en utvidgning av den internationella och svenska stödaktionen till förmån för de underutvecklade länderna.

Som ovan framhållits arbetar sedan slutet av förra året en svensk utredning med utarbetande av detaljerade planer för sysselsättningsstimulerande åtgärder. Även om det slag av arbetslöshetsbekämpande politik, som skisserats och förordats i denna motion, kan sägas vara av i viss mån speciell natur, bör det dock vara möjligt att denna utredning även erhåller i uppdrag att företaga den här föreslagna kartläggningen och planeringen. Vi förutsätter att Kungl. Maj:t förser utredningen med erforderlig expertis, om behov därav skulle uppkomma.

Under återopande av det ovan anförda hemställer vi,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 131 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande åtgärder att i händelse av hotande arbetslöshet och i sysselsättningskapande syfte — som led i en i sådant läge utvidgad svensk eller internationell stödaktion åt s. k. underutvecklade länder — vinna avsättning för svenska produkter samt om framläggande inför riksdagen av de förslag utredningen kan föranleda.

Stockholm den 9 april 1953.

Bertil Ohlin.

Olle Dahlén.

Wald. Svensson.

Sven Wedén.

Nr 519.

Av herr von **Seth m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 132, angående ny lönegruppering för statens tjänstemän m. fl.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 132 angående ny lönegruppering för statens tjänstemän m. fl. föreslås att spännvidden i den statliga lönegrupperingen skall minskas från 16 till 12 procent samt att antalet ortsgrupper skall minskas från 5 till 4. Till grund för den nya dyrortsindelningen ligger de resultat, som framkommit genom 1951 års dyrortsundersökning (SOU 1951:7). Dessa resultat visar att skillnaden i dyrhet mellan högsta och lägsta dyrort minskats sedan